

Februari 2016

Sverige och Kommunal

Fackförbundet Kommunal har över 520 000 medlemmar – undersköterskor, vårdbiträden, barnskötare, lokalvårdare, bussförare, vaktmästare med flera. De flesta arbetar inom offentligt finansierad välfärd – ungefär en femtedel hos privata utförare och fyra femtedelar i kommuner eller landsting.

Kommunals vision är *Viktiga jobb värda att älska – dygnets alla timmar*. Många medlemmar i Kommunal älskar sina jobb, men hatar villkoren på jobbet. Ofrivilliga deltider, delade turer och visstidsanställningar som staplas på varandra gör det svårt att åstadkomma den höga kvalitet som stämmer överens med de anställdas kompetens, engagemang och erfarenhet. Det som medlemmarna ofta nämner som orsak till att de inte kan jobba professionellt är resursbristen i välfärden i kombination med de styrformer som brukar kallas *New Public Management*, *NPM*, det vill säga olika former av marknadslösningar i offentligt finansierad välfärd.

Det senare är temat för Kommunals aktivitet vid årets KNS konferens.

Det politiska läget

Sverige har sedan hösten 2014 en socialdemokratiskt ledd regering, dock utan majoritet i riksdagen. Det nationalkonservativa *Sverigedemokraterna* har en vågmästarroll. Regeringens svaga ställning medför återkommande osäkerhet om politikens inriktning.

Regeringen har tillsatt ett flertal stora utredningar vilka på pappret ser ut att gå i för Kommunal gynnsam riktning. På grund av det parlamentariska läget är det slutgiltiga resultatet av dessa i dag osäkra.

Marknadsstyrning i välfärden

Kommunal har genomfört ett större utredningsarbete under ett uppdrag kallat *värdig välfärd* där vi granskat de styrformer som brukar kallas för marknadsstyrformer eller för *New Public Management*.

Införandet av dessa styrformer har haft mycket stor betydelse för välfärdens funktionssätt och för välfärdens medarbetare de senaste 30 åren. På eftermiddagen den 16 mars kommer vi att berätta mer om rapporten och dess slutsatser. Här bifogas dock ett utdrag ut rapportens sammanfattning.

Sammanfattning av rapporten *Styrning för välfärdsproffs*

Minskade resurser och nya styrformer i välfärden har gjort det svårare att nå de välfärdspolitiska målen om en jämlik välfärd av hög kvalitet som fördelas efter behov. Organisations- och styrformer hämtade från näringslivet, ibland kallat *New Public Management, NPM*, har minskat välfärdsprofessionernas möjligheter att utföra ett gott arbete och försvärat för politiken att ta ansvar för verksamheten och uppnå välfärdens många olika syften.

För de anställda har förändringarna lett till underbemanning, fler tidsbegränsat anställda och deltidsanställda och en större andel anställda som saknar yrkesutbildning för jobbet.

Marknadsmodellerna har även fört med sig en detaljstyrning av arbetet som minskar det handlingsutrymme som medarbetarna behöver för att arbeta professionellt.

Personalens försämrade villkor leder till sämre kvalitet för de som använder tjänsterna. Medborgarna drabbas även av att samverkan mellan olika delar av välfärden försvårats. Inom vissa delar av välfärden riskerar marknadsmodeller att försämma välfärdstjänsternas förmåga att bidra till ett jämlikt samhälle.

I den här rapporten för vi samman Kommunals slutsatser om styrning av välfärden i fyra olika branscher: bussbranschen, städning av offentliga lokaler, barnomsorg och hemtjänst. Kommunal menar att för att uppnå en bättre fungerande styrning är det avgörande att ta fasta på de välfärdspolitiska målsättningar som ligger till grund för respektive verksamhet. Målen ser olika ut inom olika välfärdssektorer och styrningen måste utformas så att den passar just den verksamheten. När NPM infördes sågs den nya styrningen som en universallösning. Samma principer pressades på en mängd olika verksamheter, till exempel krav på konkurrensneutralitet eller lagar om företagshemligheter och sekretess, och har tillåtit stå över de välfärdspolitiska målen. Denna ordning måste upphöra. Därför presenterar vi ett antal konkreta generella förslag för en styrning av välfärden efter NPM. Förslagen handlar om att ge ökat handlingsutrymme till välfärdens proffs, ökat politiskt ansvarstagande och stärkta resurser.

Kommunals förslag i korthet:

- Utveckla en styrning av välfärden som tar sin utgångspunkt i målen för de olika välfärdspolitiska verksamheterna och ger personalen förutsättningar för att skapa en god vård, omsorg och omvårdnad
- Ge de lokala beslutsfattarna större möjlighet att styra över välfärden. Det kräver bättre insyn och att tvingande marknadsmodellslagstiftning tas bort, till exempel kravet på etableringsfrihet inom barnomsorg och kundval genom LOV och tvånget att införa LOV inom primärvård
- Överväg egen regi när det är svårt att skriva kontrakt som garanterar den kvalitet och flexibilitet som verksamheten kräver eller det är svårt att följa upp verksamhet i privat regi
- Bra bemanning där normen är tillsvidareanställning på heltid. Samma meddelarskydd för anställda hos privata utförare som hos offentliga. Säkra anställningstryggheten genom personalövertagande i upphandlingar
- Utveckla system för uppföljning och utvärdering som förs i dialog och tar tillvara de anställdas erfarenheter.